

Kaders werkwijze certificerende en extern validerende autoriteiten

Er zijn drie routes om tot valide exameninstrumenten te komen. In route 1 en route 3 is hierbij sprake van externe betrokkenheid van (onafhankelijke) certificerende en validerende autoriteiten. Een externe autoriteit toetst en beoordeelt aan de hand van de norm voor valide exameninstrumenten of:

1. een examenleverancier¹ voldoet aan de eisen van de norm en daarmee het ‘stempel’ gecertificeerde examenleverancier krijgt (route 1);
2. een exameninstrument voldoet aan de producteisen van de norm en daarmee ‘het stempel’ extern gevalideerd exameninstrument krijgt (route 3).

Deze notitie geeft de kaders aan waarbinnen certificering (route 1) en validering (route 3) plaatsvinden.

Wie zijn de autoriteiten die certificeren en valideren?

Alleen hiervoor door de stichting validering examens MBO aangewezen autoriteiten kunnen certificeren en valideren. Deze certificerende autoriteiten hebben aangetoond dat zij en de deskundigen die zij inzetten voldoen aan de aan hen gestelde basiseisen.

Instanties die zich willen laten certificeren of instrumenten willen laten valideren kiezen en nemen zelf contact met (één van de) autoriteiten op. De certificerende autoriteit werkt in opdracht van de betreffende instantie.

De [lijst](#) met autoriteiten is beschikbaar via de Stichting Valide Exameninstrumenten MBO (hierna: de stichting).

---

¹ Een examenleverancier kan ook een examenstichting of school zijn. In de routekaart wordt ‘instantie’ gebruikt. Voor de leesbaarheid is gekozen voor het woord examenleverancier.

Kaders waarbinnen certificering en validering plaatsvinden

In de basiseisen is opgenomen dat certificering en validering plaatsvinden via een hiervoor vastgestelde procedure. Deze procedure bestaat uit kaders waar de toetsing, steekproef, mogelijke toetsingsuitkomsten en geldigheidsduur is beschreven.

a. Toetsing: aan de hand van de norm voor valide exameninstrumenten

De toetsing en beoordeling worden door de certificerende en extern validerende autoriteit uitgevoerd op basis van de norm voor valide exameninstrumenten.

Certificering vindt plaats aan de hand van:

- een audit op de **proces- en organisatie-eisen** uit de norm voor valide exameninstrumenten door hiervoor deskundige auditoren en;
- een audit op **de producteisen** voor valide exameninstrumenten door middel van een steekproef op geselecteerde instrumenten. De audit op de producteisen wordt gedaan door één of meerdere toetstechnisch en (vak)inhoudelijk deskundigen. De randvoorwaarden die gesteld zijn aan de steekproef worden hieronder toegelicht.

Een audit op de proces- en organisatie-eisen bestaat uit een analyse van de beschikbare documentatie (en de uitgevoerde zelfevaluatie) en een locatieonderzoek, om in de praktijk vast te stellen dat aan de eisen wordt voldaan en – indien nodig of wenselijk – een auditgesprek. De certificerende autoriteit vult de exacte werkwijze - in overleg met de te certificeren examenleverancier - zelf nader in. De gevolgde werkwijze - per examenleverancier - is transparant.

Validering vindt plaats aan de hand van:

- Een audit op **de producteisen** voor valide exameninstrumenten voor elk individueel exameninstrument dat wordt aangeboden voor externe validering. De audit op de producteisen wordt gedaan door één of meerdere toetstechnisch en inhoudelijk deskundigen.

NB De norm geeft een zekere ruimte voor interpretatie en nadere uitwerking. Hierbij moet de examenleverancier die wordt geaudit of het te valideren exameninstrument aanbiedt op transparante en traceerbare wijze kunnen aangeven vanuit welke overwegingen zij is gekomen tot de interpretatie en invulling van de beschikbare ruimte. De deskundigen van de certificerende autoriteit moeten dan beoordelen of de interpretatie en invulling binnen de beschikbare ruimte heeft plaatsgevonden.

b. Steekproef exameninstrumenten bij certificering

Bij de certificering van een examenleverancier zal door een certificerende autoriteit een steekproef worden uitgevoerd. Het betreft een steekproef binnen het totaal aantal beschikbare exameninstrumenten voor de kwalificaties en eventuele mbo-certificaten van de betreffende examenleverancier². Die worden getoetst aan de producteisen uit de norm voor valide exameninstrumenten.

Voor aanvang van de certificering zal door de certificerende autoriteit in samenspraak met de examenleverancier de steekproefomvang van de exameninstrumenten worden bepaald. De hierbij gehanteerde werkwijze is – per examenleverancier - transparant.

Onderdeel van de werkwijze is dat de examenleverancier de gehanteerde uitgangspunten en werkprincipes aan de certificerende autoriteit toelicht. De wijze waarop een examenleverancier de kwaliteitsborgingscyclus heeft vormgegeven is hierbij uitgangspunt. Daarnaast onderbouwt de examenleverancier in welke mate gebruik wordt gemaakt van gelijkwaardige formats, examenmatrijzen en gelijke werkwijzen.

Een dergelijke toelichting kan waardevolle inzichten opleveren om te komen tot een goede (efficiënte en effectieve) aanpak voor het selecteren van de te beoordelen exameninstrumenten.

Steekproef certificering

Bij de certificering van nieuwe examenleveranciers betreft de steekproef 25% van alle exameninstrumenten van de examenleverancier met een minimum van vijf exameninstrumenten.

Steekproef hercertificering

Bij een hercertificering van een reeds gecertificeerde examenleverancier zal een proportionele hercertificering plaatsvinden:

- Indien sprake is van nieuwe exameninstrumenten³ wordt een steekproefomvang van 25% op de (groep van) nieuwe exameninstrumenten² aangehouden.
- Indien sprake is van nieuwe exameninstrumenten², waarbij een eerder gecertificeerd of gevalideerd format (of examenmatrijs) wordt benut voor deze (groep van) nieuwe exameninstrumenten, wordt de grootte van de steekproef beperkt tot 10% (in afstemming tussen de certificerende autoriteit en met de examenleverancier). De focus van de certificering zal bij deze groep van exameninstrumenten liggen op de inhoud.
- Indien geen sprake is van nieuwe exameninstrumenten besluit de certificerende autoriteit - in samenspraak met de examenleverancier - op basis van de proces- en organisatieaudit de steekproefomvang te beperken tot 5%.

De werkwijze met betrekking tot de gekozen steekproefomvang is transparant.

² Hierbij wordt uitgegaan van een examenleverancier per sector/domein.

³ De definitie van nieuwe exameninstrumenten wordt op de volgend pagina toegelicht.

Nieuwe exameninstrumenten

Een exameninstrument is nieuw wanneer:

1. Er sprake is van een nieuw exameninstrument en/of een nieuwe examenvorm welke niet in eerdere certificering is meegenomen:
  - a. exameninstrumenten met vaste examenopdrachten
  - b. exameninstrumenten met examenopdrachten + instructie om zelf opdrachten te vervangen (kaderexamen)
  - c. exameninstrumenten waarbij op basis van bewijsstukken verzameld in het onderwijsproces een besluit genomen wordt⁴.

Voorbeeld A: Een examenleverancier biedt voor drie profielen van een kwalificatiedossier al proeven van bekwaamheid aan volgens een vast format. Voor een vierde profiel wordt hetzelfde format voor de proeve van bekwaamheid ingezet. Hier is geen sprake van een nieuw exameninstrument.

Voorbeeld B: Een examenleverancier biedt voor verschillende kwalificatiedossiers een exameninstrument aan waarbij gebruik wordt gemaakt van de examenvorm 'examenproject'. De leverancier breidt haar aanbod uit met nieuwe exameninstrumenten waarbij de examenvorm een 'examenportfolio' is. Hier is wel sprake van een nieuw exameninstrument.

2. Er sprake is van een exameninstrument voor een nieuwe kwalificatie en/of mbo-certificaat. (Categorie 1 of 2 in Verantwoordingsinformatie nieuw kwalificatiedossier).
NB Het betreft hier bijvoorbeeld een nieuwe of sterk gewijzigde kwalificatie of waarvoor de examenleverancier nog niet eerder examens heeft ontwikkeld en aangeboden.

De randvoorwaarden bij de steekproef van (her)certificering zijn:

1. Er vindt een **selecte** steekproef plaats. In de regel construeren de instanties verschillende exameninstrumenten uit één bron (bijvoorbeeld de examenmatrijs). De selectie ten behoeve van de steekproef moet tenminste exameninstrumenten bevatten uit alle gebruikte bronnen. Het ligt daarbij vervolgens voor de hand dat met name de toetstechnische beoordeling zich in hoofdzaak richt op de bron(nen).
2. Er vindt daarnaast (indien mogelijk) variatie plaats op:
  - a. sector
  - b. niveau
  - c. examenvorm / soort exameninstrument (bijvoorbeeld kennisexamen, praktijkexamen, examenproject of proeve van bekwaamheid)
    - a. valide exameninstrumenten met vaste examenopdrachten en valide exameninstrumenten met examenopdrachten + instructie voor scholen om zelf opdrachten (deels) te vervangen (kaderexamens) en valide exameninstrumenten waarbij op basis van bewijsstukken verzameld in het onderwijsproces een besluit genomen wordt (in het kader van lerend kwalificeren).
3. De te certificeren instantie levert voor het maken van de selectie alle benodigde informatie aan bij de certificerende autoriteit.

⁴ Dit betreft bijvoorbeeld de wijze van afsluiten volgens het concept van Lerend Kwalificeren of Programmatisch toetsen.

4. Indien exameninstrumenten na toetsing aan de producteisen uit de norm voor valide exameninstrumenten niet voldoen, zal de steekproef maximaal één keer vergroot worden door het toetsen van vergelijkbare exameninstrumenten die volgens dezelfde systematiek ontwikkeld zijn.
5. Bij een hernieuwde certificering worden **zoveel** als mogelijk andere exameninstrumenten voor de steekproef gekozen.

c. Drie mogelijke toetsingsuitkomsten

De autoriteit voert toetsing en beoordeling ontwikkelingsgericht uit. Dat wil zeggen dat er - tot op zekere hoogte - ruimte wordt geboden voor herstel en verbetering.

De toetsing bij de certificering van de examenleverancier of externe validering van het exameninstrument kan leiden tot drie mogelijke oordelen:

1. Certificering - validering

Er is volledig voldaan aan de van toepassing zijnde eisen uit de norm. 'Het stempel' 'gecertificeerde examenleverancier, respectievelijk 'extern gevalideerd exameninstrument' wordt afgegeven door de autoriteit.

2. Certificering – validering met verbeteropdracht

Er zijn één of meerdere verbeterpunten geconstateerd die certificering/externe validering niet in de weg staan. Het 'stempel' 'gecertificeerde examenleverancier, respectievelijk 'extern gevalideerd exameninstrument' kan worden afgegeven door de autoriteit. Hierbij geldt:

- a. de examenleverancier stelt een verbetervoorstel op aan de hand van het rapport van de certificerende autoriteit en legt dit voor aan de autoriteit, die het verbetervoorstel moet accorderen en waar nodig aangeeft wat de betrokkenheid is van de autoriteit bij het implementeren van het voorstel;
- b. de autoriteit kiest er daarbij voor om:
  - te certificeren *nadat* de autoriteit heeft kunnen vaststellen dat het verbetertraject heeft geleid tot de gevraagde verbeteringen. Wordt niet voldaan aan de gevraagde verbeteringen, dan is de ultieme consequentie dat er geen certificering volgt;
  - te certificeren *voorafgaand* aan het verbetertraject met daarbij de additionele eis dat de examenleverancier de resultaten van het verbetertraject doorvoert en de ultieme mogelijkheid om de certificering in te trekken indien het verbetertraject niet leidt tot de gevraagde verbeteringen.

3. Geen certificering – geen validering

Er is niet of onvoldoende voldaan aan de van toepassing zijnde eisen uit de norm.

Dit kan voortkomen uit:

- a. te veel verbeterpunten;
- b. een cruciale fout.

'Het stempel' 'gecertificeerde examenleverancier, respectievelijk 'extern gevalideerd exameninstrument' wordt niet afgegeven door de autoriteit. De examenleverancier kan verbetering(en) doorvoeren en vervolgens opnieuw opgaan voor certificering of externe validering.

Welke van de drie oordelen wordt gekozen of welke 'cesuur' hierbij wordt toegepast, definieert de certificerende autoriteit in de eigen werkwijze. Deze werkwijze wordt per examenleverancier transparant gemaakt. De certificerende/validerende autoriteit vult zelf in hoe een toetsingsrapportage en 'het stempel' eruit zien. Gecertificeerde examenleveranciers worden gepubliceerd in een register van de betreffende autoriteit en bij de stichting Validering Examens Mbo (Vembo).

d. Geldigheidsduur

De geldigheidsduur van een certificering van een instantie (route 1) en de validering van een exameninstrument (route 3) ziet er als volgt uit:

De geldigheidsduur van de certificering

- Gecertificeerde examenleverancier is in principe gecertificeerd voor een periode van drie jaar. Voordat de lopende certificering afloopt vindt hercertificering plaats.
- Tussentijdse wijzigingen in proces en organisatie, dan wel aanpassingen als gevolg van veranderingen in wet- en regelgeving, geeft de examenleverancier door aan de certificerende autoriteit. Daarbij stelt de certificerende autoriteit vast of de wijziging wel of geen invloed heeft op de certificering en welke actie er eventueel nodig is om certificering te behouden. Bij een majeure wijziging maakt de autoriteit met de examenleverancier afspraken over te ondernemen acties. Ultieme consequentie is dat de instantie opnieuw het certificeringstraject (geheel of gedeeltelijk) moet doorlopen.
- Indien een certificerende autoriteit via een andere weg informatie over (mogelijke) wijzigingen of klachten rondom een gecertificeerde examenleverancier ontvangt, neemt de autoriteit hierover contact op met de betreffende instantie. Hierbij wordt vervolgens bovenstaande werkwijze gevolgd.

De geldigheidsduur van extern gevalideerd exameninstrument

Een exameninstrument is valide totdat:

- er een wijziging wordt aangebracht in het instrument.
De publicatie [Toepassing valide exameninstrumenten](#) geeft meer informatie over de werkwijze bij het wijzigen van een instrument;
- de geldigheidsduur van het betreffende kwalificatiedossier of keuzedeeldossier is verlopen;
- het instrument niet meer voldoet aan de vigerende norm voor valide exameninstrumenten.

== =